

Nr 4

Justitieutskottets betänkande med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller anslag till rättshjälp m. m. jämte motioner

ANDRA HUVUDDITELN

Rättshjälp m. m.

1. **Rättshjälpkostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1975:1 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkterna E1-E3 (s. 66-69) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1975/76 anvisar

1. till *Rättshjälpkostnader* ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.,
2. till *Allmänna advokatbyråer: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Bidrag till allmänna advokatbyråer* ett förslagsanslag av 500 000 kr.

2. **Ersättning åt vittnen m. m.** Regeringen har under punkten E4 (s. 69 och 70) föreslagit riksdagen att till Ersättning åt vittnen m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 16 500 000 kr.

Motioner

I motionen 1975:244 av herr Ulander m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att till bestämmelserna om tolk för hörsel- och talskadade fogas en mening av samma lydelse som 52 § förvaltningsprocesslagen om tolks rätt till ersättning för kostnad och tidsspilla i syfte att jämställa tolkar för hörsel- och talskadade med övriga tolkar.

I motionen 1975:1105 av herrar Glimnér (c) och Svanström (c) hemställs att riksdagen beslutar att fastställa ersättningen av allmänna medel till vittnen m. fl. till 130 kr./dag jämte traktamente enligt det statliga reglementet fr. o. m. den 1 juli 1975.

Utskottet

Från anslaget bestrids en rad olika kostnader för rättegångsväsendet bl. a. de i föreliggande motioner berörda ersättningarna av allmänna medel till vittnen och tolkar.

Ersättning av allmänna medel till vittne, målsägande m. fl. utgår enligt vittnesersättningskungörelsen (1973:262) f. n. med högst 85 kr./dag för mistad inkomst eller på annat sätt åsamkad ekonomisk förlust (ersättning för tidsspillan). Därjämte ersätts nödvändiga kostnader för uppehälle (traktamente) och för resa (reseersättning). Traktamentet får bestämmas till högst 25 kr. om dagen eller, om den som kallats har utgift för nattlogi eller andra särskilda omständigheter föreligger, till högst 50 kr. om dagen. Reseersättning utgår enligt de grunder som gäller för statstjänstemän i lägsta reseklass vid tjänsteresa inom landet.

I propositionen förutskickas en höjning av ersättningen för tidsspillan till högst 100 kr./dag fr. o. m. den 1 juli 1975 samt föreslås i följd härav en uppräknig av anslaget med 500 000 kr.

I motionen 1105 framhålls att ersättningen till vittnen är så låg att många vittnen gör en ekonomisk förlust när de inställer sig inför rätta. Motionärerna gör jämförelser med andra medverkande i rättegångar, som kan erhålla ersättning av allmänna medel, och nämner därvid särskilt nämndemän och försvarsadvokater. Enligt motionärerna är det av den största betydelse att vittnesersättningens storlek inte får utgöra hinder för att få fram vittnesmål. Med hänvisning härtill och till penningvärdets förändring yrkar motionärerna att ersättningen till vittnen m. fl. fr. o. m. den 1 juli 1975 bestäms till 130 kr./dag jämte traktamente enligt det statliga resereglementet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om angelägenheten av att ersättningsbeloppets storlek inte får inflytande på allmänhetens beredvillighet att vittna inför domstol. Motionärernas jämförelse med den ersättning som utgår vid uppdrag som nämndeman eller som juridiskt biträde är emellertid enligt utskottets mening av mindre intresse, eftersom fullgörandet av sådana uppdrag är av en helt annan karaktär än en vittnesinställelse, som är grundad på en lagstadgad skyldighet, vilken i rättskipningens intresse principiellt åligger envar.

Gällande maximibelopp för ersättning för tidsspillan – 85 kr./dag – fastställdes 1972, då det höjdes från 60 kr. Med hänsyn till den ändring av levnadskostnaderna och den inkomstutveckling som ägt rum sedan dess delar utskottet motionärernas uppfattning, att en höjning av beloppet är påkallad. Höjningen bör emellertid främst av statsfinansiella skäl inte gå längre än vad departementschefen förordar eller till högst 100 kr./dag. Den nya ordningen bör som departementschefen förutskickar träda i kraft den 1 juli 1975. Utskottet förutsätter att regeringen i samband med genomförandet av de för höjningen erforderliga ändringarna i vittnesersättningskungörelsen även överväger behovet av en justering av ersättningen för uppehälle.

Mot regeringens medelsberäkning i denna del har utskottet ingen erinran.

Motionen 244 rör ersättning till tolk vid allmän domstol för den som är hörsel- eller talskadad. Motionärerna vill, som utskottet uppfattat motionen, att ersättningen till sådan tolk skall utgå med samma belopp som för annan tolk.

Enligt kungörelsen (1968:204) om tolk för hörsel- och talskadade utgår till sådan tolk dagarvode med 160 kr. för varje förättningsdag samt resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet. Annan tolk har enligt 5 kap. 8 § rättegångsbalken rätt till arvode samt gottgörelse för kostnad och tidspillan efter vad rätten prövar skäligt. I praxis torde arvodet för annan tolk uppgå till ca 90 kr. per timme. I bägge fallen utgår ersättningen av allmänna medel.

Utskottet kan ansluta sig till motionärernas uppfattning att det kan vara svårt att se några sakliga motiv för den specialreglering som beträffande uppdrag inför domstol och annan myndighet gäller för tolk för den som är hörsel- eller talskadad i förhållande till andra tolkar. Liksom annan domstolstolkning ställer uppdraget stora krav på den som anlitas inte minst med tanke på vikten av exakthet i översättningarna och på mängden fackuttryck, som regelmässigt förekommer vid förhör inför rätta.

Utskottet ser således positivt på motionärernas yrkande. Spörsmålet bör emellertid enligt utskottets mening ses i något större sammanhang än det som omfattas av motionen. Tolkning inför domstol för hörsel- eller talskadade personer förekommer totalt sett i en mycket begränsad utsträckning. I flertalet fall utgår ingen särskild ersättning, eftersom uppdraget utförs som tjänsteförrättning av kyrkoherde för döva eller av konsulent för döva.

I en rad andra sammanhang, t. ex. vid besök hos läkare, tandläkare, försäkringskassa och socialvårdens organ eller vid viktigare inköp, är de hörsel- och talskadade ofta starkt beroende av hjälp för sin kommunikation med omvärlden. En försöksverksamhet med tolkhjälp i det dagliga livet för döva pågår sedan 1969 i socialstyrelsens regi. Enligt beslut av Kungl. Maj:t utgår statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen för tolkkostnaderna. Verksamheten är f. n. föremål för utvärdering, varvid även frågan om tolkersättningens storlek övervägs.

Den i förevarande motion aktualiserade mer speciella ersättningsproblematiken bör enligt utskottets mening prövas i samband med regeringens ställningstagande till den sålunda bedrivna försöksverksamheten. Prövningen bör naturligen även omfatta ersättningsfrågorna beträffande tolk för hörsel- och talskadade vid förvaltningsdomstolar och förvaltningsmyndigheter över huvud taget. Utskottets uppfattning bör ges regeringen till känna.

Utskottet godtar regeringens förslag till medelsanvisning under förevarande punkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motionen 1975:1105 och med bifall till regeringens förslag till *Ersättning åt vittnen m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 16 500 000 kr.,
2. att riksdagen med anledning av motionen 1975:244 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ersättning till tolk för den som är hörsel- eller talskadad.

Stockholm den 25 februari 1975

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Polstam (c), Larfors (s), Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Westberg i Ljusdal (fp), Nygren (s), Bengtsson i Göteborg (c), fru Bergander (s), herrar Nilsson i Visby (s), Fransson (c), Lövenborg (vpk), fru André (c) och fru Lindquist (m).